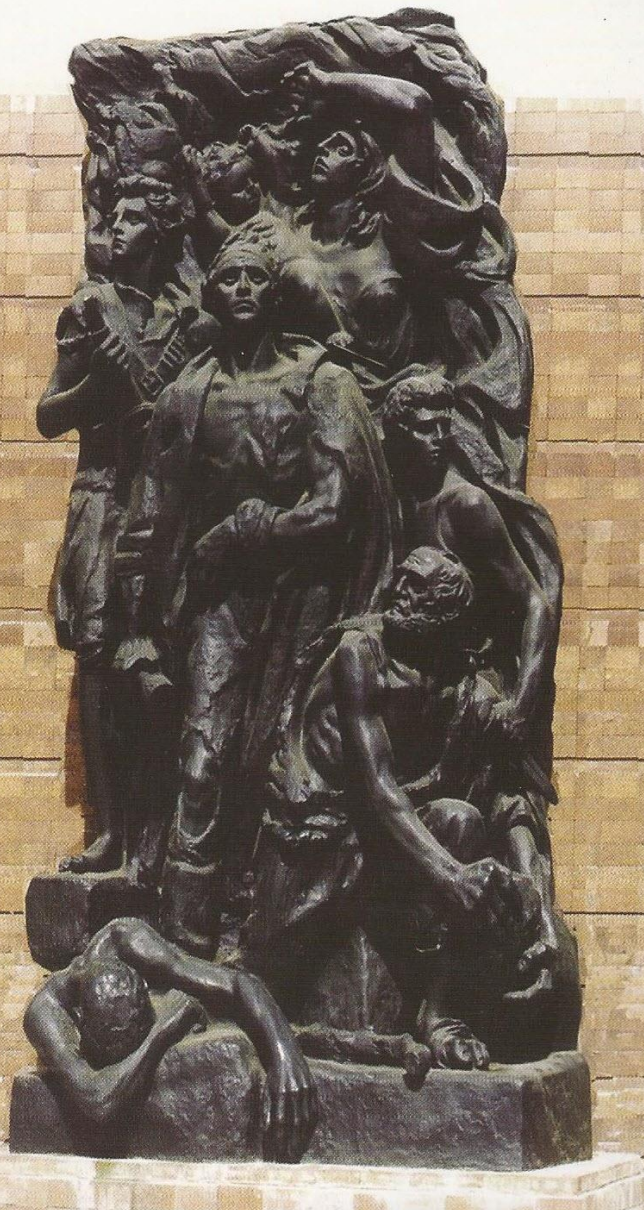

בטאון עמותת יש
ילדים ויתומים ניצולי שואה בישראל (ע"ר)
YESH

Children & Orphans Holocaust Survivors in Israel (R.A)

יוני 2017

הנהלת עמותת יש

רח' יהודה הלוי 143, קומה 2, תל אביב מיקוד: 6527622 ת.ד. 51426
מס' טלפון 03-562979 (בתיאום טלפוני מראש), מס' פקס 153-3-5602979
Email: yeshcohs@smaile.net.il www.holocaustchildren.com

תודות:

* לבנק מזרחי על תרומתם.

* לאילין וגורג גוטלמן על סיועם לניצולי השואה תוך דאגה למחסורם.

* לשופטת בדימוס ד"ר נאוה אפל דנון, היועצת המשפטית של העמותה, על הייעוץ ותרומתה לעבודתה התקינה של העמותה.

* לנושאי תפקידים בוועד המנהל של העמותה על תרומתם לפעילות העמותה.

* ליושבת ראש העמותה וליושבי הראש של הסניפים על הובלת הפעילות בכל הארץ.

תודתנו נתונה לועידת התביעות עבור התמיכה בפעילות הארגון.

תודתנו נתונה למשרד לשוויון חברתי

תודתנו נתונה לרשות לזכויות ניצולי השואה

חברי המערכת:

בתיאור רפפורט, יו"ר
מרים ברנאי
רלי רובינזון
פנינה בידרמן
עימוד: מורן הלר
הדפסה: פרינט "דף אור"
הפקה: ירוחם צ'וקליה

השתתפות בצער:

- לחברתנו, חנה שולנר, במות בעלה ברוך ז"ל.
- לגב' תמר בן אור, יו"ר עמותת עלומה, על מות בתה ז"ל.
- למר ברוך שוב, יו"ר ארגון הפרטיזנים, על מות אשתו ז"ל.
- למשפחת בלומברג, על מות אביהם אשר בלומברג ז"ל.
- למשפחת סרובוביץ יעקב, על מות אשתו ניצה ז"ל.

שימו לב!!!

הכינוס העולמי של ילדי השואה ועמותת יש
ייערך השנה בישראל
במלון דן, הר הצופים, ירושלים.
מיום א' 5.11.17 ועד יום ד' בבוקר 8.11.17
(פרטים יפורסמו בהמשך)

תשלום דמי חבר לשנת 2017

100 ₪ ליחיד

150 ₪ לזוג

דמי החבר מהווים חלק חשוב מאוד בתקציב התפעול של העמותה. הנכם מתבקשים לשלם בהקדם את דמי החבר לשנת 2017 באמצעות צ'ק.

יש להקפיד לרשום את הפרטים הבאים:

שם, כתובת, סכום.

אין באפשרותנו לשייך את התשלום לחבר ולשלוח את הקבלה ללא פרטים מזהים ומדויקים. על כן חשוב מאוד לציין את שם המשלם במלואו.

ניתן לשלוח את הצ'ק ו/או השובר ל: ת.ד. 51426, תל אביב 8527622

דבר יו"ר העמותה גב' מרים גרייבר

כמו בכל בטאון שלנו המופיע ונשלח לחברים, אני מציגה את שנת 2016, ומה מצפה לנו בשנת תשע"ח 2017.

השנה המשכנו לעסוק בסניפים בנושא הבריאות בגיל השלישי אותו התחלנו בשנת 2015 כדי להטמיע בחברים את חשיבות הנושא של אורח חיים בריא. אנחנו מרחיבים ומוסיפים נושאים חדשים לשמירת הבריאות. פרופ' יורם קיש מבית החולים הדסה כתב מאמר מבוסס על ממצאי מחקרים שבוצעו, במאמר הוא מתייחס לגישה אופטימית לחיים ולחשיבה חיובית המוסיפה לנו בין 7-10 שנות חיים, ובאותה רוח אנו מביאים בבטאון את דבריו של פרופ' קרוסו.

השנה גם העלינו את חשיבות ההנצחה וגם נושא זה התחלנו בשנת 2015 ובכל פעם הוספנו לו רבדים שונים. "לאסוף את השברים" הוא נושא חשוב מאד להנצחה, וכלל ההרצאות שניתנו ע"י מרצים מ"ד ושם". חברה שלנו רבקה רז סיפרה על הטבעת שאימה קיבלה במחנה ממחזר, היא מסרה טבעת זו ליד ושם לזיכרון לאימה. החברים שלנו ממשיכים להרצות בקבוצות של זיכרון בסלון, לכיתות חיילים, בבתי הסוהר ובבתי הספר. כמו כן תקראו על פעילויות בסניפים לזיכרון והנצחה.

כהרגלנו אנחנו משתתפים בעמותה הפרלמנטרית ובוועדות בכנסת כדי להרחיב את הזכויות שלנו וכדי להיטיב את מצבם של שורדי וניצולי השואה. אנחנו נקדיש בביטאון חלק נכבד להשגות שיש לנו לגבי זכויות השורדים והניצולים. השנה אירחנו אורחים חשובים בוועד המנהל שלנו. אחת האורחות הייתה עו"ד שרי ורדי והיא סיפרה לנו איך הם במשרד המשפטים יכולים לעזור. שמענו לעצותיה והתוצאות היו חיוביות.

מנכ"ל עמיגור סיפר לנו איך בשיתוף פעולה עם ועידת התביעות הם שיפצו בתי עמיגור והפכו אותם לדיר מוגן. בבתיים אלה יש התייחסות לצרכי שורדי וניצולי שואה. התארחו בוועד המנהל גם מנהלים של "עמך" מהמרכז, וסיפרו לנו איך הם עוזרים לשורדים והניצולים באופן נפשי. כיום קיים שירות ייחודי לניצולים המרותקים לביתם. השנה התקיים כנס של ילדים בשואה באירופה. אני ייצגתי את עמותת יש. היה מעניין לשמוע ולראות איך הניצולים באירופה חיים את חיי הקהילה ומקבלים את הסיוע שהם נזקקים לו. אני סיפרתי להם על העמותה שלנו, ועל השוני בקבלת עזרה לניצולים בארץ. בסניף כפר סבא, התחלנו פרויקט חדש שמטרתו לבדוק אם כל חבר ממצה את הזכויות המגיעות לו. למשימה זו אנחנו נעזרים בעמותת אביב, ובשיתוף פעולה של עיריית כפר סבא. אנחנו משתתפים פעולה בהחלטות של מרכז הארגונים. אנו שמחים להודיע שהשנה בין התאריכים: 5-8/11/2017 (תשע"ח מ- ט"ז בחשוון עד י"ט), יתקיים במלון דן בירושלים הכנס העולמי של ילדי השואה הכנס יפתח בארוחת ערב חגיגית. עמותת יש שותפה בהכנתו של הכנס. אנו מאחלים לכל חברי העמותה ובני ביתם, ולכל בית ישראל, אריכות ימים, בבריאות ובשמחה עם ילדינו נכדינו ונינינו.

מרים גרייבר יו"ר העמותה.

דבר המערכת

לחברות ולחברים בעמותת יש שלום,

לפניכם הבטאון הראשון לשנת 2017. אספנו וערכנו חומר מגוון על מנת לחשוף את קוראי הבטאון לנושאים המתייחסים לתחומי ההתעניינות שלנו: בריאות ואיכות חיים, ספרות ותרבות, שיח בין דורי, היבטים חוקיים של מיצוי זכויות ניצולי שואה, הנצחה על ביטוייה השונים וכמובן דיווח על העשייה בסניפי העמותה בארץ ועל הישגיהם האישיים של חברות וחברי העמותה.

תודתנו לכול מי שנענו ותרמו לתכנים של הבטאון בכתיבה, בהקלדה ובעריכה, בראיונות, בהעברת צילומים ובמידע.

בברכת חברים לקריאה מהנה, בתיה רפפורט, יו"ר, בשם חברי מערכת הביטאון.

יוני, 2017

ברכות לחברי הוועד המנהל שהגיעו לגבורות

חלק מחברינו הגיע לגבורות. חברי הוועד המנהל הרימו כוסית לכבודם.

❖ רחל כץ הגיעה לגבורות עם מרים – הרימו כוסית לכבודה

❖ עוזי לובל הגיע לגבורות

❖ שייקה גוראל – הגיע לגבורות, נאוה דנון, אלי פרידמן, עזי לובל ומשה גרינפלד

עבודת הוועד המנהל

במהלך ישיבות הוועד המנהל ב 2016-2017 הוזמנו אורחים לפגוש את חברי הוועד על מנת לעדכן אותם בנושאים חשובים שיש להביא לידיעת חברי העמותה:

19.9.2016 – ייעוץ משפטי – עו"ד שרי ורדי , ממונה משפטי ארצית לניצולי שואה, הציגה לנו את נושא ייעוץ וייצוג ניצולי שואה בהליכים משפטיים . שירות זה זמין לניצולים.

14.11.2016 – דיוור ציבורי – מר יובל פרנקל, מנכ"ל עמיגור, הציג את חברת עמיגור לדיוור ציבורי המשרתת את אוכלוסיית הקשישים בארץ, כאשר 20% מהדיירים הם ניצולי שואה. מר פרנקל ציין את שיתוף הפעולה בנושא זה עם ועידת התביעות והתייחסותו האישית לניצולי שואה. כמו כן ציין עמיגור בהנהלתו נתנו בעבר מענים בעת משבר וחירום.

13.2.2017 – עמך – גב' טלי רסנר – מנהלת סניף עמך תל אביב וגוש דן, הציגה את פעילות עמך תוך דגש על פיתוח שירות ייחודי בבית הניצול. שירות זה חשוב ביותר לאור הזדקנות אוכלוסיית הניצולים וקשיי נידות. (פירוט על השירות תמצאו בבטאון).

22.3.2017 – זיכרון בסלון – מר אור טייכר, אחראי תחום, הציג את הפרויקט וביקש לגייס, כבשנים קודמות, את חברי העמותה לקחת חלק באירוע חשוב זה.

איכות חיים של ניצולי שואה בזיקנתם – פרופ' רפי קרסו

נסו להיות אופטימיים. אנשים אופטימיים מצליחים יותר, אהובים יותר ובריאים יותר.

אנשים שאוהבים את עצמם סולחים לעצמם, מרשים לעצמם להיות לפעמים לא בסדר, והם בריאים יותר ומאושרים יותר. אנשים שאוהבים את עצמם יכולים להעניק בקלות אהבה לאחרים. אנשים פסימיים ורואי שחורות מביאים על עצמם בעיות ומחלות, בחזקת נבואה שמגשימה את עצמה. בריאות טובה, חשיבה חיובית עוזרת בכל שטחי החיים. אנשים אופטימיים אהובים יותר בחברה, ואפילו הרופאים (האמינו לי) אוהבים אותם יותר.

על תרחמו על עצמכם. זיכרו תמיד שיש אנשים עם צרות גדולות משלכם, בן/בת הזוג ראוי פחות משלכם אם בכלל, ופחות כסף משיש לכם.

אם שקעתם במצב רוח קודר או ברחמים עצמיים, השאילו סרט וידאו מצחיק, או צפו בתוכנית טלוויזיה משעשעת. צאו מזה, ויפה שעה אחת קודם. ניתן לרפא מחלות או בעיות גופניות בעזרת מדיטציה ודמיון מודרך.

אל תכניסו את עצמכם לעימותים ומתחים מיותרים.

גם אם תזכו במשפט נגד מישהו שנוא, האנרגיה הנפשית שתשקיעו בו תגרום לכם נזק בריאותי ונפשי גדול יותר המרווח במשפט.

בריאות טובה, הימנעו ממריבות מיותרות ומסתם מצבי לחץ ומתח. עימותים, מלחמות וויכוחים מיותרים זוללים אנרגיה, מכניסים את הגוף למצב של דחק, ומדכאים את מערכת החיסון. הרשו לעצמכם להשתנות. הרשו לעצמכם להיות גמישים יותר, לוותר, לסלוח, להבין ולקבל ולנסות דברים חדשים. אל תתקעו בשל חשיבה מקובעת ומאובנת. חיים קלים הם נטל קטן יותר על מערכת החיסון שלכם.

בריאות טובה, היו טובים לאחרים. עזרו לאנשים בלי שיקולי כדאיות.

מעשים טובים שנעשים ללא ציפייה לתמורה יוצרים אנרגיה חיובית. הידיעה שעשינו משהו טוב עוזרת לתחושה הטובה שלנו עם עצמנו.

יש המאמינים כי מעשינו הטובים חוזרים אלינו בחזקת "שלח לחמך על פני המים, כי ברבות הימים תמצאנו"

תנו לאנשים יותר ממה שהם מצפים, ועשו זאת בשמחה.

כנסים בסניפים

חיפה קידום בריאות

פרופ' צבי דוולצקי, מנהל השירות הגריאטרי בבית חולים רמב"ם הציג בפני המשתתפים מצגת בהירה ופשוטה ובה עצות לחיים בריאים ומהנים בגיל השלישי.

למרבה ההפתעה העצות של פרופ' דוולצקי הן פשוטות לביצוע. ניתן לשמור על הבריאות ואף לשפר אותה בכל גיל אמר הפרופסור.

1. התעמלות

פעילות גופנית משפיעה לטובה על הבריאות, מונעת מחלות רבות ואף נפילות שגורמות פציעות.

גם פעילות מתונה כמו הליכה, שחיה, רכיבה על אופניים משפרת את מסת השרירים.

פרופ' דוולצקי הציג מחקרים המראים כיצד מסת שרירים וגמישות מפרקים השתפרה מאד לאחר פעילות גופנית גם בגילאים מבוגרים מאד

2. שמרו על משקל ואכלו שבישלתם בעצמכם

3. כדאי להתייעץ בדיאטנית, לא כדי לרזות, אלא כדי לשמור על המשקל ועל הבריאות.

מפגש ראש השנה
והרצאה על בריאות בגיל השלישי

בתוכנית:

10:00-10:30
התכנסות, כיבוד, ושיח חברים
הנחיה: סגן יו"ר עמותת יש, גב' צביה בירן

11:00
מופע של חברת הזמר "אנשי-מ"
בהדרכת יוסי זייפרט

דבר יו"ר הסניף, ד"ר עוזי לובל

ברכת מזכיר העיר, גב' ברכה סלע

הרצאתו של פרופ' צבי דוולצקי
מומחה לגריאטריה, בי"ח רמב"ם
בנושא: איך לשמור על בריאות בגיל השלישי

12:45
סיום משוער

להתראות,
חברי וועד העמותה

בהרצאתה של ד"ר לאה קנטי שמענו המלצה מקצועית לתזונה מאוזנת ומותאמת למצב בריאותו של האדם הבוגר.

1738 - Children and Orphan Hebrew Services in Israel (O.A.)
ת"י - ילדים ויתומים נשואי ישראל (ניר)
אשרד אגודת הילדים והיתומים בישראל
אשרד אגודת הילדים והיתומים בישראל

הזמנה

הכנס ממוסמך לכנס חברי עמותת יש
סניפים רמת-גן, תל-אביב ופתח-תקווה

בנושא
הנצחה, בריאות ומינצ'י זכויות

הכנס יתקיים ביום חמישי 17.03.2017
ד' באדר תשע"ז בין השעות 10:30-13:30
בבית רוון, רח' ביאליק 89, רמת-גן.

10:30 התכנסות וכיבוד קל
ברכות:
הגב' רחל כץ, סגן יו"ר רכות הסניפים
הגב' איריס בן מוחה, מנהלת הסניף למועדונים
ותרבות הפנאי לאורחים ותיקים בעיריית רמת-גן
הגב' כתיא רפפורט, יו"ר ועדת רווחה ואיכות חיים

בתוכנית:
הגב' טרים גרייבר, יו"ר עמותת יש - הנצחה
עודי גליה סאור, הרשות לזכויות ניצולי השואה - מינצ'י זכויות
דיד לאה קנטי, מומחית לאורח חיים בריא בגיל השלישי -
אנרגיה, תזונה ופעילות גופנית
הופעת אמן אורח

אנא אשרד השתתפותכם ככלפיו:
גב' רחל כץ, משרד עמותת יש: 03-5602979

חבר: יחידה חלי 143 ופסת בדרדסקי, 8527622
סניף 2 ת"י 51450 תל-אביב 51450 תל-אביב 51450
תל-אביב 51450 תל-אביב 51450 תל-אביב 51450

עקרונות הדיאטה הים תיכונית

כלל, הדיאטה הים תיכונית מורכבת מ-8 מתוך 9 מרכיבים:

- יחס גבוה של שומן חד בלתי רווי: שומן רווי
- צריכה מתונה של אלכוהול
- צריכה גבוהה של קטניות
- צריכה גבוהה של דגנים מלאים (בעיקר לחם מלא)
- צריכה גבוהה של ירקות
- צריכה גבוהה של פירות
- צריכה נמוכה של בשר ומוצריו (ברמה חודשית)
- צריכה יומית מתונה של חלב ומוצריו
- צריכה שבועית גבוהה של דגים

סיפור הטבעת – רבקה פז

חברת וועדת ביקורת עמותת יש

בארון הבגדים שבחדר השינה של הורי הייתה מגירה ובה שרשראות החרוזים הצבעוניות של אמא שלי שאהבה להתקשט בהן. בין החרוזים הייתה מונחת טבעת אפורה עשויה אלומיניום ובמרכזה לב אדום מפלסטיק שמעליו חקוק מספר, ומחתיו מספר אחר. הטבעת תמיד סקררנה אותי. כשאלתי את אמא מאיפה הטבעת, היא ענתה שקיבלה אותה מחבר בשם לייב ושאינה יודעת מה עלה בגורלו. מאד אהבתי

להסתכל על הטבעת אבל לא העזתי לענווד אותה. הרגשתי שהיא לא שייכת לי אלא לזמן ומקום אחרים. אני מקדישה את סיפור הטבעת לאמא שלי מרישה- מרים וללייב-לייבך שהיה חברה ושימש לה משענת בימים קשים מאד.

בגיל עשרים הגיעה אמא שלי לאושוויץ, עזובה, עייפה, רעבה ומותשת מכל התלאות שעברה, אך נאחזת בזכרונות מהחיים היפים שהיו לה לפני המלחמה, האושר והאהבה הרבה להם זכתה כילדה. אמא תיארה את אושוויץ כמחנה אפור עם צריפים ארוכים, משרפות הפולטות את עשן הנירצחים וריח נוראי שרר באוויר.

במהלך המלחמה טרם הגעתה לאושוויץ, וכאשר מצאה את עצמה נודדת בין כפרים, פגשה אימי בבחור בשם לייב-לייבך. כאשר פגשה אותו שוב באושוויץ, שמחה מאד.

ליב שהתאהב באימי עזר לה והעביר אליה חפצים שונים אשר סייעו לאמא לשרוד. באחד הימים, אף הביא לה לאות אהבה, טבעת אלומיניום שאותה גילף מכפית ומזלג. זו הטבעת שהכרתי כל חיי.

אמא הייתה באושוויץ-בירקנאו עד דצמבר 1944. במשך כל התקופה אמא המשיכה לקוות שהמלחמה תגיע לקיצה והיא תשרוד. אמא שלי הייתה אוהבת חיים ואוהבת אדם.

אמא יצאה לצעדת המוות עם אסירים נוספים בתנאים של קור, רעב, בוך, כשהגרמנים שומרים עליהם ויורים באלה שהתקשו ללכת. בסופו של דבר, הגיעה אימי למאוטהאוזן למחנה הגברים היות ולפי לבושה ושערה המגולח לא היה נראה כי היא אשה.

המאוטהאוזן פגשה אימי שוב את לייב וגמלה לו בסריגת מחממי אוזניים ובלחם עם מרגרינה. אחרי השחרור הגיעו אמא ולייב לאיטליה למחנה ניצולים בשם נונטולה, לייב הציע לאימי להנשא לו. אך היא סירבה כי חשה שאינה בשלה עדיין לנישואין. לייב הפגוע אמר "יותר לא תראי אותי, ואם תרצי תחפשי אותי". וכך היה.

בשנת 2005 החלטנו אני ורמי אחי, למסור את הטבעת ל"יד ושם".

אבל בזה לא תם הסיפור, לפני כשלוש שנים הודיע לי רמי כי ישנה עוד טבעת, הוא מצא טבעת תאומה. רמי, שרצה מאד לדעת מה עלה בגורלו של לייב, לר ויתר ולפני שלוש שנים נכנס לאתר של מוזיאון השואה בווישינגטון, הקליד את המספר שהיה חרוט על הטבעת, ולהפתעתו קיבל מסמך כתוב עם תמונה של טבעת זהה לטבעת שנמצאה ביד ושם. כך לראשונה התברר שיש שתי טבעות. הבנו שיש טבעת בווישינגטון וזה לטבעת של "יד ושם" ועליה מופיעות האותיות LM מרים ולייב.

לאחר חיפוש גילה רמי, כי הטבעת הזוהה נתרמה ע"י יהודי אמריקאי בשם נתן גולדשטיין שמצא אותה בעיזבון של אביו סול גולדשטיין. נתן סיפר כי הטבעת ניתנה לאביו במחנה אוריינבורג בגרמניה ע"י בחור אלמוני.

האם זה היה לייב? לעולם לא נדע.

אנו משערים כי הניצולים נהגו להמר שם והטבעת ניתנה תמורת כסף ואולי כאמצעי תשלום. סול שמר על הטבעת כי הבין שטבעת עליה חרוטות שתי אותיות מחביאה בודאי סיפור של שני אנשים. את העובדה שהטבעת הייתה ברת משמעות הבין גם נתן. שבעים שנה שתי טבעות וסיפור הישרדות מלא אנושיות וחידות.

סיפור אישי ודרך הנצחה ייחודית – נעמי קורנברג (זושה לבית אורלנדר)

יו"ר עמותת יש סניף חולון

הישרדות בבונקר

נולדתי באפריל 1939 בעיירה ז'ולקב, הסמוכה לעיר המחוז לבוב. אחי – זיגוש – ואנוכי היינו הילדים הצעירים במשפחה. אמי, רחל, הייתה הצעירה מבין 6 ילדים למשפחת רייצפלד. משפחתנו היתה מבוססת, בעלת בית חרושת לשמן וידועה בעיירה. היחסים בין משפחות האחים היו חמים ואוהבים.

ב-23 בספטמבר 1939, לאחר החתימה על הסכם ריבנטרופ-מולוטוב, עברה העיירה לריבונות רוסית וכתוצאה מכך כל בעלי הרכוש נשלחו לכלא (שאחר כך נשרף על יושביו). חלק מבני המשפחה המורחבת, סבתי לאה יחד עם בתה הבכורה רוזה, בעלה וילדיה, ובנה מאנק הוגלו לקזחסטן. שאר האחים – סלקה, גיצ'ה, יוסק ואוצ'קה על משפחותיהם נשארו בעיירה. כאשר נכבשה ז'ולקב מחדש, ע"י הגרמנים ב 28 ביוני 1941, התרסק עולמנו לחלוטין. הגטו בז'ולקב הוקם בדצמבר 1942 וכל היהודים הנותרים, ואנחנו בתוכם, נאלצו להכנס לתוכו. כך הסיט הכפיל ושילש את עצמו. אנשים מתו מרעב וטיפוס, ומהתעללות הנאצים.

ב – 25 במרץ 1945 הוחל בחיסול הגטו. ההורים שלנו נרצחו, ואנו, אחי זיגוש הגדול ממני בארבע שנים, ואני נותרנו לבד בעליית גג. למזלנו הגיע קרוב משפחה אשר ידע על קיומנו והבריח אותנו מחוץ לגטו. הוא ציווה על אחי ועלי להגיע למחבוא שנמצא מתחת לבית של אחד ממכרינו. וכך אמר "תגידו לאיש שיפתח את הדלת, שאתם יודעים שכאן במחבוא נמצאת דודה סלקה עם משפחתה ואנחנו מתחננים שתחביא גם אותנו". כך צעדנו ילדים יהודים, בבוקר יום ראשון, לאורך הרחוב הראשי, עד פתח הבית. דפקנו, הדלת נפתחה, והאדון ולנטי בק עמד המום בפתח ושאל "ילדים מה אתם מחפשים כאן?". זיגוש בן השמונה חזר על הבקשה אותה שינן הדוד. "אני לא יכול" אמר אדון בק. אחי הסתכל עליו וענה "אני כבר גדול אברח ליער לפרטיזנים, אבל אחותי קטנה. בבקשה תחביא רק אותה". אכן קרה לנו נס. האדון בק הסכים להחביא אותנו בבונקר יחד עם עוד 16 אנשים שכבר התחבאו שם. אדון בק שהיה קתולי אדוק, האמין כי אחי ואני בני מזל ואלוהים רוצה שנחיה, ועליו מוטלת המשימה להצילנו. הורידו אותנו לבונקר. היה שם חשך, מחניק וחם. כדי לאוור את המקום, היו מוציאים לבנה מהקיר הפונה לגינה העורפית. בחורף שרר קור עז, בקיץ חום אימים. לי, בת הארבע, הסבירו "שלא תעיזי לדבר בקול. אסור לבכות או להשתעל, ואם מוכרחים רק לתוך כר, כדי שחם וחלילה לא ישמעו בחוץ".

באחד הימים הגיעו הגרמנים לחיפוש לאחר הלשנה של שכן. אלה, בתם היפה של אדון קב פתחה את הדלת ושאלה בהפתעה ותמימות "מה קרה?" הגרמנים אמרו כי קיבלו הודעה שיש יהודים מסתתרים בבית. אלה אמרה בצחוק: "אצלנו יהודים? אולי אני נראית לכם יהודיה, קחו אותי." החיפוש נעשה בכל זאת. לאחר שלא מצאו דבר עזבו.

שהינו בבונקר שבוע כשפרצה שריפה נוראית ברחוב. אנו שלא היינו מודעים לשריפה, פתחנו את חור האיוורור ולבונקר נכנס עשן סמיך ושחור. התחלנו להחנק. קמה בהלה. לצאת לא יכולנו. הבית היה מוקף המוני אדם וביניהם גרמנים ואוקראינים. הגברים מהבונקר עלו לשפוף מים על הבית. בת דודתי הצעירה, מניה, חמקה החוצה לפני שאביה הספיק לעצור בעדה. לאחר יומיים סיפר לנו אדון בק כי מניה נתקלה בשני נערים אשר למדו איתה בביה"ס, והם מסרו אותה לידי הגסטפו בעבור בקבוק ודקה וקילו קמח. כך נגדעו חייה בגיל 15.

שוב קרה לנו נס. השריפה נעצרה בפתח הבית. משפחת בק דאגה למלא את כל צרכינו הבסיסיים ככול שיכלה. הם הסתכנו למעננו שעה שעה ודקה דקה. הם עמדו בגבורה שלא תתואר, גם כשהיו חיפושים חוזרים ונשנים בעקבות הלשנות. הם סחבו ובישלו מזון עבור 18 איש. הם נאלצו לתמרן את חייהם בין סכנות בלתי אפשריות, כמו שהיית עובדי רכבת גרמנים בביתם, מחזריה הגרמנים של אלה. אנחנו למטה, חיינו בפחד ואימה תמידיים. הרעב כירסם בנו ללא הפוגה. העכברים התרוצצו בינו. כאשר אזל הכסף למשפחת בק נאלצנו למכור את בגדינו בכדי שאדון בק יוכל לקבל עבורם כסף בשוק השחור, ולקנות לנו מעט אוכל.

הגיע יום כיפור שנת 1943. כל המבוגרים צמו על אף התנאים הנוראיים ששררו בבונקר. במוצאי יום כיפור, כל משפחה ישבה לארוחה ורק לנו לא היה עם מי לשבור את הצום. לפתע נשמעה דפיקה.

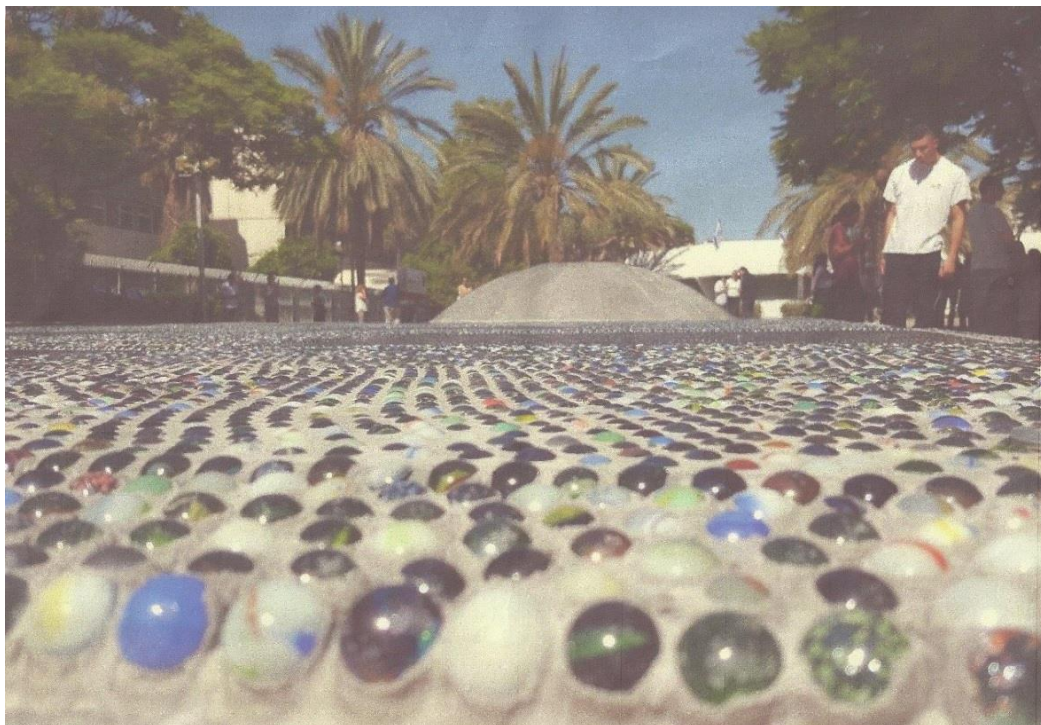
פתחנו את הפתח, והבונקר נמלא בריח של מעדים ומרק עוף. אחרי הריח הופיע ראשה של גב' יוליה שסחבה סל גדול. היא קראה לנו ואמרה: "אני יודעת שצמתם ואין לכם דבר לשבור את הרעב. לא יכולתי לסבול את המחשבה שתישארו רעבים ואיני מסוגלת לאכול כשאתם רעבים כל כך. קחו ותהנו". כזאת היתה יוליה, קתולית אדוקה עם לב רחב.

גם אדון בק נהג לרדת לתוך הבונקר כדי לעודד אותנו. הוא האמין בכל ליבו כי ישו לא היה מסכים למה שעושים הנאצים, ועליו מוטלת החובה להציל אותנו. כך שרדנו בבונקר עד יום השיחרור 23 ביולי 1944. כאשר הצבא הרוסי כבש את העיירה ושיחרר אותנו.

לאחר המלחמה נדדנו עוד חמש שנים במחנות עקורים ברחבי אירופה. אחי הספיק גם לעלות על האקסודוס ולחזור איתה להמבורג. התאחדנו לאחר מכן ועלינו ארצה בקיץ 1949. בנינו את חיינו מחדש, הקמנו משפחות, ולקחנו חלק פעיל בניית המדינה. על כך אנו גאים ואסירי תודה.

מפעל הנצחה ייחודי של ילדים שניספו בשואה

נעמי קורנברג משמשת מזה שנים רבות כיו"ר סניף חולון-בת ים של עמותת יש. משמשת הרוח החיה של מפעל הנצחה ייחודי ופעילות עניפה למען הניצולים. מפעל ההנצחה הוקם ע"י צפי קיכלר. עמותת יש בחולון שותפה למפעל הנצחה ייחודי לזכרם של מיליון וחצי ילדים שניספו בשואה. ילדי חולון אספו מיליון וחצי גולות המסמלות מיליון וחצי ילדים שניספו בשואה.

חדשות סניף אשקלון

פינת הנצחה לנספים בשואה במכללה האקדמית אשקלון

סניף אשקלון בשיתוף עם המכללה האקדמית אשקלון יזמו פינת הנצחה במכללה. מנכ"ל המכללה דר' פנחס חליוה, נענה באדיבותו, לפניית עמותת יש (ילדים ויתומים ניצולי שואה בישראל), להקדיש מקום להקמת פינת הנצחה לשואה, ע"י השורדים וצאצאיהם, תושבי העיר.

פנייתו של מנכ"ל המכללה: "אנו פונים אליכם, שורדי השואה וצאצאיהם לתרום כל חומר מתקופת השואה מחד, ומתקופת התקומה ותרומתכם לעירנו אשקלון, מאידך. החומרים יכולים להיות: מסמכים, תמונות, מכתבים, פריטים ועוד. הנ"ל יאספו ע"י חברי העמותה וימסרו למכללה. מי שחפץ לשמור אותם ברשותו מתבקש לאפשר לנו לצלמם בלבד ולאחר מכן יוחזרו לכם."

אנו מברכים על קידום נושא ההנצחה באשקלון, בדרך ייחודית והבאת נושא ההנצחה לקהילה האקדמית באשקלון.

ניצולים בחדשות

לקראת יום הזיכרון לשואה ולגבורה פגשנו את מרים דוידסון, בת 77 מחזרה. אישה אמיצה מלאת מרץ ומלאה ברוח התנדבות. אבל גם העשייה המרובה לא מצליחה להשכיח את הימים הקשים כילדה בגטו. היום היא נלחמת שהשורדים יצליחו להיות בכבוד: "זו חובתנו המוסרית כמדינה וכעם". בנאום מרגש שנשאה בערב יום השואה אמרה דוידסון: "השואה היא בנפשי ובזיכרונותיי. נכון, עשרות שנים חלפו מאז, אך כל עברי רץ בלי רחמים, כל ימיי, כל חי". אחד הדברים הכי חשובים לדוידסון הוא להעביר את המורשת לדורות הבאים: "אחוז גרול של אנשים בישראל, לצערי, לא שמעו על השואה ולא הכירו ניצול שואה. חייבים להגיע אליהם ולהשריש את המורשת מולם".
צילום: אסי קומין

שנת 2016 הייתה מלאה בסיפורים על 12 אנשים שעשו את זה -

ביניהם, גם מרים דוידסון - עם סיפור חיים מעניין ומעורר השראה

וסביר להניח שתשמעו עליה גם ב-2017.

קשר הדורות במשפחות ניצולי השואה

חיבור לביטאון אפריל 2017 עמותת יש: ילדים ויתומים
ניצולי שואה בישראל

ילדים לבדם/שמואל בק

הזדקנות ההורים, התבגרות הילדים וגדילת הנכדים גורמים לשינויים בתפקידם של בני המשפחה ובקשרי הגומלין שביניהם. שינויים אלה מקבלים אופי מיוחד במשפחות של ניצולי שואה, מאחר והם מתרחשים בצילה של העברה בין-דורית ארוכת שנים של הטראומה. להשפעות העבר הטראומטי יש מידות וצורות רבות, ויש להיזהר מכל הכללה שהיא לגבי השפעות אלו במשפחות הניצולים. על אף המטען הנפשי הכבד שסחבו עימם, רוב הניצולים הצליחו לתפקד כהורים בצורה טובה, ורוב ילדיהם ונכדיהם התפתחו לאנשים מתפקדים ובריאם. עם זאת בתנאים מסוימים, השפעות העבר הטראומטי בדור הניצולים חלחלו לדורות הבאים.

התקשורת התוך-משפחתית על השואה שיקפה את הדינמיקה המורכבת בה ווסתו השפעות הטראומה בתוך משפחות הניצולים.

רבים מהניצולים היה רצון עז לספר ולהעביר לדורות הבאים את מה שאירע להם, אך הם גם פחדו, שילדיהם ייפגעו מאותם סיפורים נוראים. האווירה החברתית בשנים הראשונות לאחר קום המדינה העצימה את חששם של הניצולים לחשוף את סיפוריהם. החברה הישראלית-צברית המתהווה הדגישה ערכים של עצמאות וכוח, ובלט בה הרצון להתנתק מדימוי היהודי הגלותי והפגיע. על רקע זה, ילדי ניצולים רבים נמנעו מלשאל את הוריהם על עברם ולא פעם אף ניסו להסתיר את הרקע של הוריהם.

במשפחות רבות של ניצולים נוצרה חומה כפולה של קשר שתיקה, שבה, מצד אחד, ההורים מתקשים לספר, והילדים, מצד שני, נמנעים מלשמוע. דרך סינון הדדי זה של תכנים טראומטיים כל צד שמר למעשה על השני ועל עצמו. באופן פרדוקסלי, דווקא סיפור השואה שלא סופר, הועבר בעוצמה גדולה יותר לדור הבא, לעומת הסיפור שסופר, מכיוון שהילדים, שנשארו ללא מידע קונקרטי לגבי חוויות הוריהם, פיתחו דימויים ופנטזיות קשים מנשוא על קורות הוריהם בשואה.

באחד ממחקרי, מצאתי כי דור שני מבוגרים דיווחו על שני סוגים עיקריים של תקשורת על השואה מצד הוריהם. מרביתם של בני הדור השני דיווחו על תקשורת אינפורמטיבית, בה הניצולים היו נכונים לשתף את הילד בקורותיהם בזמן השואה והעבירו את סיפורם בצורה מותאמת וקוהרנטית. ילדי ניצולים אלה הראו תפקוד פיזי ונפשי דומה לזה של ילדים בקבוצת ההשוואה (שהוריהם לא נחשפו לשואה באופן ישיר). לצד זה, מיעוט מבני הדור השני דיווחו על תקשורת פולשנית, בה ההורים הזכירו את השואה באופנים עקיפים ומעוררים אשמה. כך למשל, ההורה היה מזכיר את השואה בהתייחס למעשי הילד. כשהילד היה מקעיס אותו הוא היה מלין על כך שהילד מוסיף על ייסורי העבר אליהם נחשף במלחמה. כשהילד היה מביע מצוקה, הוא היה מפחית ממנה וטוען כי הילד אינו יודע מהו סבל אמיתי. עבור ילדים אלה סיפור הטראומה של הוריהם נותר עלום. הם הראו תפקוד פיזי ונפשי ירוד יחסית לקבוצת המחקר האחרות.

עם השנים, חלו תמורות חיוביות בתקשורת בנושא השואה, הן ברמה החברתית והן ברמה התוך-משפחתית. ברמה החברתית, זיכרון השואה תופס ביותר במציאות העכשווית יחסית לשנים עברו. נפלו מחסומים ונשבר הטאבו סביב נושא השואה, העיסוק החברתי והתקשורתי בשואה גבר, ימי זיכרון קבועים צוינו, השואה הוכנסה לתכנית הלימודים הרשמית והונהגו מסעות נוער למחנות ההשמדה בפולין.

במסגרות רשמיות ובין אם במסגרות פחות רשמיות. כך ניתן למצוא ניצולים מספרים את סיפורם במסגרת מפעל ההנצחה של יד ושם, במהלך המסעות לפולין, בבתי ספר ובמפגשים קהילתיים.

ברמת המשפחה, עם כניסתם של הניצולים לגיל הזיקנה המופלגת וגדילת הנכדים התחזק הקשר בין הדור הראשון לשלישי. מצד הניצולים, גיל הזיקנה המופלגת מלווה בהיזכרות ובהרהור במאורעות החיים. הדחיפות לארגן את זיכרונות העבר ולשזור אותם לסיפור חיים גוברת בערוב ימיהם. מצד הנכדים, למרות שהם נולדו וגדלו שנים רבות לאחר השואה, ניתן לומר, כי במובנים מסוימים, השואה ממשיכה לתפוס מקום מרכזי בקרב הנכדים. רבים מהנכדים מבינים כי הם מהווים את החוליה המקשרת האחרונה בין הניצולים לדורות הבאים ועל כתפיהם מוטלת המשימה לשאת את ההיסטוריה המשפחתית אל העתיד. פעמים רבות הם גם התקווה האחרונה של סביהם לעבד את עברם הקשה.

במשפחות רבות, ההורים דאגו, שהסבים והנכדים יחלקו חוויות נעימות ולכן וויסו את מינון הזיכרונות הקשים. כתוצאה מכך, מרבית הנכדים לא חשו במתח שבו גדלו הוריהם והיו פנויים ליצור קשר פתוח יותר עם סביהם. השיחות עם סביהם אפשרו לנכדים להכיר את ההיסטוריה המשפחתית, שפעמים רבות הייתה מעורפלת. כך, נושאים שלא דוברו בעבר נפתחו לשיחה, לפעמים אף בפעם הראשונה מאז הטראומה. בחלק מהמקרים, העניין של הנכדים בעברם של הסבים שבר את חומת השתיקה במשפחה. במקרים אחרים, ניצולים, שנהגו לתקשר באופן פולשני ומציף, מצאו אפשרות לספר את סיפורם לנכדיהם בצורה טעונה פחות, לעבדו מחדש ולדאוג שקולם יישמע גם בדורות הבאים.

מוק - "דמויות"

עם זאת, במשפחות אחרות התרחשו תהליכים הפוכים. כך, כאשר ההורים השכילו לנווט את ההעברה מהוריהם לילדיהם, אלמנטים שליליים, כמו דאגנות יתר או רגשות אשמה, הועתקו ישירות מהסבים לנכדיהם. בנוסף לכך, כאשר האינטראקציה בין ההורים לסבים הניצולים הייתה סבוכה בקונפליקטים, קרה שהורים דאגו להרחיק את הנכדים מסביהם. עם הזדקנותם וההידרדרות במצבם הבריאותי של סבים ניצולים אלה, התרחבו פערי הדורות בינם לבין הנכדים. היחלשות הקשר בין הסבים לנכדים שללה את המשמעות המיוחדת שיש למפגש שני הדורות הללו והשאירה חלקים טראומטיים לא מעובדים במשפחה. במחקר שערכתי עם מספר עמיתים, הראינו שכאשר בני הדור השני חשו שהוריהם נטו להעמיס עליהם את מצוקתם, קרה דבר דומה באינטראקציה שבין הדור השני והשלישי, כך שגם הדור השלישי תפסו את הוריהם כמציפים. עוד הראינו כי כאשר דינמיקה מסוג זו התקיימה, דור הנכדים התקשה לווסת את נושא טראומת השואה וחווה אותה דרך מחשבות וחלומות פולשניים ומעוררי מצוקה.

לסיכום, נראה, אפוא, כי במרבית המקרים הקשר הבין-דורי עזר לניצולים ולבני משפחותיהם לעבד את זיכרון השואה ואף לשאוב ממנו כוחות ולעצב זהות ייחודית. עם זאת, בחלק מהמקרים מוקדי פגיעות ייחודיים ממשיכים לשקף את החלקים הטראומטיים, שהמשפחה לא הצליחה לעבד בשני הדורות המבוגרים יותר.

שיח הדורות

עו"ד זיו לוטן – הביקור בפולין 2009

במסגרת משלחת סטודנטים, בשנת 2009 יצאתי למסע בפולין, במספר מחנות השמדה וריכוז. מששבנו מאותו המסע, בחרנו ליזום פרויקט, במסגרתו כל סטודנט, חבר לניצול שואה שהיה ילד בתקופת השואה, שמע את סיפורו, וכתב אותם בספר, במטרה להנציח את הסיפורים, ולהעבירם לדורות הבאים.

כחוליה מאותה שרשרת אנושית - היא העם היהודי, הוריי הוריי שרדו, בודדים במשפחותיהם, שרדו את השואה. כצאצא לסיפורים הנוראיים ההם, לגורל העם הזה, התעניינתי וחקרתי כמה שיכולתי.

שום דבר לא היה ברור כמו הביקור ההוא בשנת 2009 באדמת פולין, ארץ לידתם של סביי וסבתותי. ממשמע הסיפורים המשפחתיים, וגם אלו שלא מקרב המשפחה, התחייבתי שנמשיך לנצח, עד כמה שזה תלוי ב'משמרת' שלי.

נשרוד. נלמד. נהיה גאים. עצמאיים. נגדל ונחנך, נבנה, וגם נעביר את הסיפור הנורא ההוא.

בשובנו מאותו ביקור בפולין, יזמנו פרויקט, בראשות בתיה רפפורט ובתמיכת חוה ניסמוב, במסגרתו התחברו צעירים בני גילי עם ניצולים שהיו ילדים בתקופת השואה, כחלק מפרויקט העברת הסיפור הנורא ההוא.

אפרת, חברת משלחת הסטודנטים, חברה במסירות ליחיאל גדנקן ז"ל, לתיעוד זכרונותיו כילד בן ארבע בתקופת השואה, שנאלץ להיאבק על הישרדותו בודד ורדוף.

אפרת וחיליק, שמרו על קשר נדיר, עד לפטירת חיליק, ואפרת כתבה וספדה לחיליק, ותיארה את הקשר ביניהם - כל מילה מיותרת.

אני מצרף את שכתבתי ונאמתי בערב מרגש שבו הצגנו את עבודות הדור הצעיר בהצגת סיפורי הניצולים.

מסדרון אנושי

עם חורבן הבית השני כאשר עמנו גלה ממולדתו, במשך 2,000 שנה, חיינו כזרים.

עם בתוך עם, מיעוט, תושבי הגולה. אולי משום כך, התערבבה אצלנו הדת עם הלאום.

על אף הצלחת רבים מאיתנו בתחומים שונים - רפואה, ספרות, כלכלה ועוד - נתונים היינו לחסדי משטרים חולפים ולגלי אנטישמיות תכופים.

כך גם לפני כ-80 שנה, כשקם השלטון הנאצי, והחל בפעולותיו בזו אחר זו, נתונים היינו לחסדי העמים שבקרבם גרנו.

וכשהעולם עמד מנגד ושתק - טבחו בנו, והותירו אותנו מעטים, ללא קורת גג וללא פת לחם.

זה היה הרגע שבו הבנו, שחייבים אנו לחזור לארצנו מולדתנו, ולהקים את מדינת היהודים.

לאותה מדינה שיודעת קשיים כה רבים, אנחנו, בני הדור השני.

הסבים והסבתות עלו ממדינות העולם השונות לאחר דורות רבים בניכר,

הורינו נולדו פה כבני הדור הראשון למדינה ולסיפורי זוועות השואה.

ולאחר קרבות על תקומת המדינה, תקופת צנע, מעברות ומה לא, הולידו אותנו הורינו למדינה שאמנם יודעת קשיים גם היום, אולם היא יציבה, משגשגת ופורחת.

זכינו אנו לשמוע את סיפורי עדותם של דור השואה, ולהכיר טוב יותר את סיפור עמנו.

האם ילדינו שעתידיים להיוולד למדינה זו, יטיבו להבין גם הם את סיפורו של העם היהודי?

עתה, משמקל השליחים נמצא בידנו, וקיבלנו אותו מידי בני הדורות הקודמים בבטחה, עלינו לדאוג - להמשיך ולהביא את המדינה להישגים וכמובן, למסור את מקל השליחים כראוי לדור הבא שכן דור השואה לא יהיה כאן לנצח להזכיר ולספר אודות הנוראות שאירעו שם.

לשם כך, אסור לנו לשכוח את אשר עוללו לנו בגולה, אסור לנו לאבד תקווה ואסור לנו לשכוח מהו סוד קיומנו.

כשיצרנו אני וחבריי מסדרון אנושי בתוך תאי הגזים באושוויץ' ושרנו את התקווה בכל גרוננו, בעוד תיירים מכל העולם חוצים אותנו בהשתאות, עברה בי צמרמורת בכל הגוף.

יצאנו משם והרגשנו כולנו תחושת אחדות וכוחות אדירים לעשות את המוטל עלינו.

החלטנו כי ברצוננו להקשיב ולשמוע את סיפורי החיים של הניצולים- הן על מנת שנוכל לספר את סיפור העם לילדינו, הן על מנת להנציח את סיפורי כל אחד ואחת מהניצולים, והן על מנת להשיב לכל קולות הכחשת השואה והאנטישמיות שגואים וצפים שוב גם בתקופה זו.

אני רוצה להודות מקרב לב -

לכל מי שתרם לפרויקט - בין אם מאחורי הקלעים או לפנייהם- למיה, לאגודת הסטודנטים בטכניון.

לחיה ניסמוב אשר נרתמה כל כולה לפרויקט, חיה ונשמה אותו,

תודה מיוחדת לבתיה רפפורט, אשר ניהלה איתי את קשר הדורות הזה, באופן מיוחד במינו, וכלפיה אני מרגיש הערכה כמו לקולגה, חברות כמו כלפי חבר טוב, ואהבה כמו לסבתא.

לניצולים, ילדים ויתומים מתקופת השואה, אשר נפתחו וסיפרו את סודותיהם הכמוסים ביותר, אשר לא קל היה להם להציף, ובחרו לנהל קשר אמיץ איתנו, בני הדור הצעיר.

ולבסוף- לחבריי, יוצאי המשלחת אשר בחרו בשלב חיים זה המאופיין בעומס ולחצים, להקדיש את מיטב זמנם למען עמנו- ולמרות קשיים רבים לעשות כמיטב יכולתם- תודה לכל אחד ואחת מכם- גילי, אתי, אפרת, גלעד, אדיר, אור, דני, אייל, מיכל, אליה ומישאל.

מפגש הדורות הזה אינו מובן מאליו, ובכל זאת ולמרות הקשיים, נוצרו קשרים אמיצים ואמיתיים. את הסיפורים, אשר מרביתם הועלו על הכתב, אנו נושאים איתנו לעד ואותם נעביר לדורות הבא.

היום, משאיננו נתונים לחסדי עמים אחרים, ועתידינו טמון בידנו, אני מקווה שאנחנו, בני הדור שעתידי להוביל את המדינה בעוד שנים מספר, נמצא את הכוחות, לשמור על סוד קיומנו מחד ומנגד לעמוד כנגד כל הקמים עלינו.

עם ישראל חי!
תודה.

זכרו של יחיאל גדנקן ז"ל מילדי טהרן

"דור לדור יביע אומר" – ריאיון עם אפרת עוז-אבירם, אפריל 2017

"והגדת לבנך", מלמדת אותנו הגדת פסח. "והגדת לבנך" מצווה עלינו מצפן גורלנו – מצווה בצו פנימי עמוק, מצווה לספר את הסיפור שלנו – סיפור ילדותנו העשויה ואת סיפור חייהם של אהובינו ואהובינו שלא זכו לשרוד מהתופת- לספר לבנך.

יש גם "והגדת לדורות הבאים" – לאלה שאינם מבני משפחתך הקרובה, אבל הם מבני עמנו והם דורות ההמשך של הסיפורים של כולנו. הסיפור האישי שלפנינו – סיפור היכרותם וידידותם המופלאה והמתמשכת של **אפרת עוז-אבירם** ושל **חיליק, יחיאל גדנקן ז"ל**, ניצול שואה וחבר, בשעתו, בעמותת יש, בסניף בחיפה. זהו סיפור הממחיש את האמרה "דור לדור יביע אומר".

אפרת עוז-אבירם, בת שלושים ושלוש היום, נולדה וגדלה בחיפה להורים אהבים ומטפחים, יוצאי רומניה, ממשפחה שלא חוותה את איימי השואה. אפרת, נערה פתוחה ומתעניינת, רגישה ומוזעת לזולת, חשה מחויבות וסקרנות אישית אשר הניעו אותה להצטרף למסע לפולין, במסגרת אגודת הסטודנטים של הטכניון בחיפה, שם למדה אז מתמטיקה, באוניברסיטת חיפה ומכללות נוספות בצפון הארץ. בשובה מהמסע המטלטל והמלכד, המשיכה בקשר עם חבריה למסע המיוחד וגם נענתה בחיוב לפרויקט מיוחד שהוצע לה ולחבריה – לתעד סיפורים אישיים של ניצולי שואה – סיפורים של מי שהיו ילדים בשואה וזכו להגיע לארץ ולבנות כאן חיים – חיי משפחה וחיי עשייה תורמת למדינת ישראל. תיעוד הסיפורים היה שלב ראשון לקראת הכנת חוברות זיכרון אישיות של הניצולים, עבורם ועבור בני משפחתם. את היוזמה ריכזו בתיה רפפורט, יו"ר סניף יש בחיפה, דאז זויו לוטן, היום עו"ד מוכר בעיר חיפה.

אפרת עוז-אבירם וחיליק גדנקן ז"ל, נפגשו בפגישה אקראית, למטרה משותפת – היא תדובב ותתעד והוא יספר. הפגישה הזו הולידה ידידות וחברות אמיצה שתמשך שנים, כמו שסיפרה לי אפרת, כאשר ראינתי אותה ערב פסח תשע"ז.

פתחה אפרת –

תחילה נפגשנו בביתו. הפגישות הראשונות היו קצרות ובהמשך התארכו. הקרח הפשיר וחיליק נפתח לספר, לראשונה בחייו, את סיפור ילדותו העצובה והקשה אשר הייתה זכורה לו מהיותו בן ארבע. הוא איבד את אביו. התגלגל עם אמו ברחבי ברית המועצות ולבסוף הגיע עם ילדי טהרן לארץ ישראל, שטרם קום המדינה. את אמו ששרדה גם היא פגש בשנים שלאחר המלחמה. לצערו, היחסים אתה, בתוקף נסיבות החיים של שניהם, היו מורכבים. לימים מצא את פרנסתו כנהג אגד, נשא אישה, הקים משפחה וזכה לגדל שני בנים ובת וגם ראה נחת בנכדיו.

אפרת, איך היית מגדירה את הקשר בינך לבין חיליק ז"ל? התפתחה ממש חברות אמת של אמון הדדי ושל רגש וזאת למרות פער הגילים של עשרות שנים בינינו, שהרי כאשר הכרנו הייתי צעירה מילדיו של חיליק שכבר היו בוגרים והורים לילדים והוא – סבא.

איזה אופי נשאה החברות הזו? חיליק השתתף בחתונה שלי וגם ביקר אותי בבית החולים כאשר ילדתי את בתי הבכורה. להפתעתנו ההדדית התברר שגם שם בתו הבכורה וגם השם אשר אישי ואני בחרנו לבתנו הבכורה – זהה : אדווה. לימים, שתי האדוות גם נפגשו, כאשר בתו של חיליק הגיעה לביקור מולדת מארה"ב, שם היא חיה. גם אני השתתפתי בשמחות שלו ושל משפחתו – למשל בחגיגת יום הולדת שמונים שלו.

בידידות בין בני אדם מתפתחת הדדיות, האם הייתה הדדיות בקשר ביניכם? בוודאי. למרות פער הגילים, נהגנו לשוחח בכנות ולשתף זה את זה בנושאים שונים שהעסיקו כול אחד מאתנו. לא אחת הוא פרש לפני בעיה ונועץ בי וכך נהגתי גם אני כלפיו – כמו שנוהגים חברי אמת.

את מזכירה פתיחות, כיצד באה זו לידי ביטוי? חיליק גדל בלי אבא ובשל נסיבות חייו בילדותו גם יחסיו עם אמו היו קשים משהו. חייו שלו עלו על מסלול הקשיים והאתגרים בהיותו בן ארבע סה"כ. רוב חייו הוא שתק את עצמו ואת עברו. בשיחות שלנו הוא נפתח והיה שותף פעיל לתיעוד עברו ולכתיבת החוברת המספרת את חייו.

וכיצד ההיכרות עם חיליק בכלל ועם עברו בפרט השפיעו עליך? מהקשר עם חיליק ומההיחשפות לילדותו העשוקה ולהתמודדותו, קיבלתי אני פרופורציות להעריך את משמעות החיים – הטוב בו זכיתי אני בחיי שעד אז נתפס בעיניי כמובן מאליו, הרי אינו כך בכלל. לא אחת אני מביטה בבתי הבכורה, בת הארבע ומוצאת עצמי חושבת על חיליק בן הארבע ואלו אתגרים אכזריים זימנו לו מלחמת העולם השנייה בכלל וגורלו הפרטי בפרט ולא לפי ילדים כמוהו, בני דורו, הדור של מי שהיו ילדים בשואה. איך חיים המובנים מאליהם, לכאורה, הופכים לפתע למשהו בלתי נתפס בזוועתו ובאיימיו. כמה חשוב להעריך את מה שיש לנו, לדעת להוקיר ולהתברך.

* משפחת גדנקן בערב פסח התש"ע.

האם חשת שעשייתכם המשותפת והקשר המתמשך שלכם, לאחר סיום העבודה על החוברת, תרם גם לחיליק? בהחלט. זכור לי, למשל, שבאחד מימי הזיכרון לשואה ולגבורה, לאחר שהחוברת ראתה אור, חיליק ליווה את אחת הנכדות שלו לבית ספרה ושוחח שם עם חבריה על ילדותו בשואה. לסיכום, אפרת, מה לדעתך המסר אשר לקחת אתך מההיכרות האישית הזאת ומהקשר המיוחד שלכם אשר המשיך לאורך שנים, גם לאחר שחוברת הזיכרון של חיליק גדנקן ז"ל ראתה אור? אני מאמינה שהתעשרתי העשרה אישית. בשעתו, כשהכרתי אותו, הייתי שקועה בעומס הלימודים ובמתח הבחינות בטכניון. הפגישות האלה עם חיליק הביאו לי היכרות עם ממדים אנושיים נוספים של החיים. גם חייבו אותי להתמדה אישית. למדתי באופן בלתי אמצעי את חוויותיו של ילד אחד במלחמת הקיום וההישרדות המתגרים בתקופת השואה ומכאן נפתחו לי תובנות נוספות, אשר כבר הזכרנו. עם השנים, המחויבויות שלי – כמתרגלת במתמטיקה בטכניון, רעיה צעירה וכיום כבר אימא לשתי פעוטות, אלה הביאו, באופן טבעי, להפחתה בתדירות המפגשים עם חיליק, אולם הקשר נשמר תמיד, עד לימיו האחרונים של חיליק ז"ל אשר הלך לעולמו בסתיו האחרון, בפרוס חגי תשרי.

אני מודה לך אפרת על ששיתפת אותי ואת חברי עמותת יש בהתנסות האישית שלך, בקשר האנושי, האישי והעמוק אשר בנית עם שורד שואה, שהיה ילד בימים השחורים ההם ואשר באמצעותו מימשתם שניכם את הביטוי "דור לדור יביע אומר". את אפרת עוז-אבירם, הפכת לנושאת לפיד הזיכרון לדורות הבאים. יישר כוח על עשייתך הברוכה.

אנו מודים לרלי רובינזון שראיינה וכתבה, ערב פסח תשע"ז, חיפה.

לאור שיתוף הפעולה המוצלח בשנה שעברה בין זיכרון בסלון לבין עמותת יש, נשמח להמשיך בשיתוף הפעולה גם השנה!

אנו רוצים להזמין אתכם לספר את הסיפור שלכם בערבי זיכרון בסלון.

מה זה זיכרון בסלון?

זיכרון בסלון היא יוזמה חברתית שקמה לפני שש שנים מתוך תחושה שהזיקה בחברה שלנו ליום הזיכרון לשואה ולגבורה הולכת ונחלשת. זיכרון בסלון מציע דרך נוספת, אחרת, להתמודד עם יום השואה ועם השאלות שהוא מעלה דרך מפגש אינטימי בסלון הבית ובין חברים ואורחים.

מתי זה קורה?

ערבי זיכרון בסלון מתקיימים פעם בשנה בערב יום הזיכרון לשואה ולגבורה באלפי בתים במקביל ברחבי הארץ והעולם. ניתן לקיים ערב של זיכרון בסלון גם בימים הסמוכים לו.

מדוע אנו פונים אליך?

זיכרון בסלון מעניקה הזדמנות חשובה לשמוע ולהשמיע ממקור ראשון את הסיפור שלך ולציין את היום הזה יחד איתך, בפורום מצומצם ואינטימי. אנו מודעים לגודל האחריות המונחת על כתפנו לשימור זיכרון השואה, ומתוך כך מעוניינים לשמוע כל סיפור וכל זיכרון, כל סיפור ראוי להישמע, ואנחנו כאן כדי לתת לך את הבמה ולהעביר אותו לדורות הבאים.

אנו מזמינים אותך לספר את סיפורך האישי בערב יום השואה או בתאריך סמוך לו ליד ביתך.

אנו נלווה אותך לאורך התהליך, נדאג שהתנאים יהיו מתאימים עבורך מבחינת נגישות והאירוע יתקיים קרוב לביתך ככל הניתן. נהיה איתך בקשר לקראת ולאחר המפגש.

נשמח להכיר ולספר לך יותר על זיכרון בסלון,

זיכרון בסלון בביתה של ד"ר נאוה אפל דנון, יועצת משפטית של עמותת יש
ערב יום השואה תשע"ז 2017

ב-24 לאפריל 2017 התקיים זיכרון בסלון אצל נאוה דנון. הופיעו למעלה מ 50 איש אשר לא אישרו מראש את בואם כאשר רק 33 הכסאות הוכנו מראש. הבעיה נפתרה ע"י הבאת כיסאות מהשכנים וישיבה על השטיח והרצפה.

תחילה ניגנה כרמלה, כנרת ראשית לשעבר בתזמורת נתניה, ואחר כך דיברה קרלה קמחי ילידת וינה וסיפרה על שעבר עליה ועל משפחתה לאחר, איחוד גרמניה ואוסטריה) האנשלוס) כיצד ברחו ממקום למקום. בהגיעם לספרד נכלאו בבת סוהר ובצרפת ניצלו בנס על ידי שוטר מאנדורה.

האווירה במפגש הייתה מאוד חיובית, אנשים הקשיבו בדממה לדבריה שסופרו ברהיטות ובהומור, תוך שהיא מפגינה זיכרון מופלא לכל שמות הערים, העיירות והמקומות אליהן התגלגלה המשפחה. הערב הסתיים באכילת תקרובת שהוכנה בשפע.

בתמונה: קרלה קמחי במסיבת עיתונאים אצל ראש מדינת אנדורה ב 2015 לאחר שהוא שמע שהיא באה להגיד תודה לתושבי אנדורה שהצילו אותה, ואת הוריה ואחיה מידי הנאצים שתפסו אותם בורחים מצרפת לאנדורה

זכויות ניצולי שואה

עו"ד גליה מאיר אריכא, יועצת משפטית של הרשות לזכויות ניצולי שואה

YISR - Children and Orphan Holocaust Survivors in Israel (א.י.) ילדים ויתומים ניצולי שואת היסטוריה (א.י.)
Approved and Accredited by the Ministry of Education (מועצה להשכלה גבוהה) משרד החינוך וההשכלה גבוהה

הזמנה

הכנס מוזמנים לכנס חברי עמותת יש
סניפים רמת-גן, תל-אביב ופתח-תקווה
בנושא
הנצחה, בריאות וזכויות
הכנס יתקיים ביום חמישי 2.7.2017
ד' באדר תשע"ז בין השעות 10:30-13:30
בבית רוון, רח' ביאליק 89, רמת-גן.
10:30 התכנסות וכיבוד קל
ברכות:
הגב' רחל כץ, סגן יו"ר רשות הסניפים
הגב' איריס בן טוחה, מנהלת המחלקה למועדונים
ותרבות הפנאי לאורחים ותיקים בעיריית רמת-גן
הגב' בתיה רפפורט, יו"ר ועדת רווחה ואיכות חיים
בתוכנית:
הגב' פרים גרייבר, יו"ר עמותת יש - הנצחה
עו"ד גליה מאיר, הרשות לזכויות ניצולי השואה - זכויות
דידי לאה קנטי, מומחית לאורח חיים בריא בגיל השלישי -
אנג'ליה, תזונה ופעילות גופנית
הופעת אמן אורח
אנא אשרו חשבתותכם בטלפון:
גב' רחל כץ: 054-7380875, משרד עמותת יש: 03-5602979

רחוב יהודה הלוי 147 ישיבת כרדכבסקי, תל-אביב 6127622
סניף 2 ת"ד 1426 תל-אביב 6127621
טל: 03-5602979 פקס: 03-5602979
147 Yehuda Halevi St. (Bardchevsky cor.)
Tel. Box P.O.B 1426 Tel Aviv 6127621
Tel: 03-5602979 Fax: 03-5602979

חידושים אחרונים בתחום הזכויות

1. העלאת סכומי התגמול החודשי.
התגמול הבסיסי עלה מסך 2,200 ₪ לסך 2,248 ₪.
כמו כן עודכן התגמול הלינארי כך ש- 100% נכות מקבל 5,575.75 ₪.
  2. הכרה חדשה של גטאות פתוחים בבולגריה, כגטאות.
המשמעות היא השתייכות למעגל ראשון והקלות בהכרה במחלות נוספות.
  3. ביטול ניכוי קרן סעיף 2 (קצבה תלת חודשית) למקבלי תגמול מוגדל (תגמול לפי הכנסה/ תגמול מוגדל לפי הכנסה).
  4. הגדלת מענק שנתי למקבלי מענק (3,960 ₪).
  5. הגדלת גמלאות הבטחת הכנסה.
  6. מענק רבעוני (בסך 2,500 ₪) לבני זוג של ניצולי שואה שהלכו לעולמם לפני 1.6.2011.
- הרשות מאתרת את בני הזוג הזכאים בימים אלה והתשלום יבוצע בחודש יוני.

אפשרויות להעלאת התגמול החודשי

1. בקשה להחמרה על מחלות מוכרות
2. בקשה להכרה במחלות נוספות:
לחץ דם, סכרת, אלצהיימר, מחלות עור, מחלת לב כלילית, מחלות גב, פרקים, סרטן, אוסטאופורוזיס.
כמו גם מחלות מוסבות שנגרמו כתוצאה מסיבוכים של המחלות המוכרות (לדוגמה שבר כתוצאה מאוסטאופורוזיס).
3. בקשה לתשלום מוגדל.
תקרת התגמול המוגדל נעה בין 5,552 ש"ח לבין 10,332 ש"ח, בניכוי הכנסות נוספות.

מקבלי מענק שנתי

1. כל מי שעלה אַחרי 1.10.1953 וְלא היה בגטו או במחנה או בעבודות כפיה או ילד שהתלווה להוריו בעת ביצוע עבודות כפיה -

יגיש "בקשה למענק שנתי לפי סעיף 4 לחוק ההטבות"

2. יוצאי מרוקו, עירק ואלג'יריה -

יגישו "בקשה למענק שנתי בהתאם להחלטה מנהלית"

יוצאי אלג'יר שנולדו בתאריכים 22.6.1940 - 3.9.1943

יוצאי מרוקו שנולדו בתאריכים 22.6.1940 - 6.9.1943

יוצאי עירק שנולדו בתאריכים 1.6.1941 - 29.3.1942

זכויות המגיעות למקבלי מענק שנתי

1. מענק שנתי בסך 3,960 ש"ח
2. פטור מלא ברכישת תרופות מרשם הכלולות בסל שירותי הבריאות.
3. תוספת שעות סיעוד למי שמוכר ע"י המוסד לביטוח לאומי ברמה בינונית וגבוהה
4. למקבלי מענק לפי חוק ההטבות – טיפול נפשי.

פרויקטים חדשים

1. מארג מתנדבים לצורך הפגת בדידות.
2. פרויקט תיאום טיפול לניצולי שואה עריריים.

זכויות המגיעות למקבלי מענק שנתי

5. מענק שנתי בסך 3,960 ש"ח
6. פטור מלא ברכישת תרופות מרשם הכלולות בסל שירותי הבריאות.
7. תוספת שעות סיעוד למי שמוכר ע"י המוסד לביטוח לאומי ברמה בינונית וגבוהה
8. למקבלי מענק לפי חוק ההטבות – טיפול נפשי.

סניפי קבלת קהל

שם סניף	עיר	שירותים	קבלת קהל
סניף ירושלים	ירושלים	מתן מידע, קבלת מסמכים, מתן טפסים, סיוע במילוי טפסים, זימון וקיום וועדות רפואיות	קבלת קהל בימים א', ב', ד', ה', בשעות 08:00-15:00
סניף חיפה	חיפה	מתן מידע, קבלת מסמכים, מתן טפסים, סיוע במילוי טפסים, זימון וקיום וועדות רפואיות	קבלת קהל בימים א', ב', ד', ה', בשעות 08:00-15:00
סניף תל אביב	תל אביב	מתן מידע, קבלת מסמכים, מתן טפסים, סיוע במילוי טפסים, זימון וקיום וועדות רפואיות	קבלת קהל בימים א', ב', ד', ה', בשעות 08:00-15:00

טלי רסנר-פסיכותרפיסטית

מנהלת סניף "עמך" ת"א וגוש דן

"עמך" - יחידת טיפולי הבית

שירות טיפולי הבית ב"עמך" קם במטרה לתת טיפול נפשי ותמיכה מקצועית על מנת להקל על מצוקתם של ניצולי שואה קשישים, אשר מרותקים לבתיהם, ואף למיטתם, בשל התדרדרות פיזית. שירות זה מהווה הגשמת המורשת היהודית-אל-תשליכני, לעת זקנה; ככלות כוחי, אל-תעזבני".

"עמך" פיתחה שירות ייחודי זה כדי להבטיח שבעת המעברים הקשים שחווים קשישים שהיו אנשים עצמאיים וניידים שיכלו לצרוך מגוון שירותים בקהילה, והפכו לאנשים מוגבלים ורתוקים לביתם, יוגש להם טיפול נפשי מקצועי אשר יעזור להם להתמודד טוב יותר עם המעברים-המשבריים:

מבחינה נפשית- במעבר משליטה יחסית ושימוש יעיל במגוון מנגנוני הגנה, למצב של אבדן שליטה, חוסר אונים והעדר הגנות מספקות.

מבחינה חברתית- פעמים רבות מדובר במעבר מחיי חברה ומפגשים במעגלים שונים, לצמצום בחיי חברה ואף בבדידות קשה.

ניצולים רבים חווים בתקופה זאת מעברים במצבם המשפחתי שכוללים שכול ואבדנים נוספים ועשויים להפוך לאלמנים ואלמנות.

לרוב, מעברים אלה מסמנים את ההתקרבות לסוף החיים ומעוררים התמודדויות קיומיות עם הפרידות הצפויות והמוות הקרב. בתקופה זו, האדם לעתים עורך "חשבון נפש" עם עצמו על משמעות חייו, על עברו ועל המורשת שהוא משאיר בעולם הזה. מעברים אלו הם קשים עבור כל קשיש, אבל הם קשים במיוחד עבור ניצולי השואה מכיוון שהם גורמים לרה-אקטיבציה של טראומות מתקופת השואה.

לכן, התמיכה והטיפול המקצועי חיוניים ביותר דווקא בקרב ניצולים מרותקים על מנת להתמודד עם המעברים ולהפחית ולמנוע את המשברים.

אוכלוסיית היעד*

הרוב המכריע של הנהנים מן התכנית מתגוררים בבתייהם. מיעוט קטן מתגורר במסגרות של דיור מוגן או בתי אבות. ניצולי שואה קשישים המרותקים לביתם, בשל הידרדרות במצבם הפיזי, ואשר חווים מצוקה נפשית, אך מצבם הקוגניטיבי מאפשר קשר בין אישי - מילולי או אקספרסיבי, יכולים להפיק תועלת מטיפול נפשי מקצועי ותומך.

מרכיבים חדשניים של התכנית/שירות*

התכנית חדשנית וייחודית מכיוון שמדובר בהנגשת טיפול נפשי פרטני, זוגי או משפחתי, לניצולים המרותקים לביתם.

החדשנות מתבטאת במתן טיפול לאורך זמן ב"סטינג הביתי" שאינו דומה לעבודה בתוך הקליניקה. בנוסף, העמותה מקדמת שיתופי פעולה ועבודה מערכתית לטובת כל ניצול כולל קשר עם הרשויות, סיוע בהנגשת זכויות ושילוב מתנדבים לתמיכה בניצולים בודדים כתוספת לטיפול הנפשי.

חשוב לציין שבכל הסניפים של "עמך" מנהריה שבצפון ועד באר שבע בדרום ניתן לקבל טיפול בית לניצולי שואה.

כתובתנו בתל אביב: עמך תל אביב וגוש דן רחוב מאז"ה 58 ב' תל-אביב
טלפון: 03-5665701

**הודעה בדבר אישור הסדר פשרה במסגרת בקשה לאישור
תביעה כייצוגית, לפי סעיף 25(א)(4) לחוק תובענות ייצוגיות,
התשס"ו-2006**

1. מובא בזאת לדיעת הציבור כי ביום 13.3.16 נתן בית הדין האזורי לעבודה בחיפה, כבי השופטת מיכל נעים-דיבנר, תוקף של פסק דין להסדר הפשרה המחוקק שהוגש לבית הדין ביום 6.3.16 בבקשה לאישור תובענה ייצוגית שהוגשה על ידי המבקשות, כבי מנולה בויטולר דיל (להלן: "המבקשות"), כנגד המשיבה, שירותי בריאות כללית (להלן: "המשיבה"), במסגרת ת.צ. 10-42884-07, ויצוין כדלקמן:
2. עניינה של הבקשה בטענות המבקשות כי ייצוגי השווה המבוטחים אצל המשיבה ואשר מקבלים רגטת בריאות מטרמיה, וירשיהם של ייצוגי שואה כאלה שהלכו לעולמם, היו זכאים לפטור משלום דמי השתתפות עצמית עבור טיפולים רפואיים, תרופתיים ואגרות שונות בגין מחלת שהזכרו להם עקב רדיפות הנאצים ועוזריהם.
3. אף שהמשיבה כפרה בטענות המבקשות, סוכם בין הצדדים עקרונות הפשרה, מבלי שהדבר יהווה הודאה של מי מהצדדים בטענות משנהו, כולן או מקצתן.
4. הסכם הפשרה ימצא באופן סופי ומוחלט את מלוא זכויותיהם וטענותיהם של מבוטחי המשיבה בהגדרתם (להלן - חברי הקבוצה ששואה הבקשה, אשר בכל מועד החל מיום 1.1.1995, היו זכאים לפטור בקשר עם נכית דמי השתתפות עצמית בגין רכישת תרופות, טיפולים רפואיים ותרומוניים ואגרות שונות, כלפי המשיבה ולא מי מטעמה, אך המשיבה בנתה מהם תשלומים כאמור, בקשר עם נכית כספיים אלו.
5. המשיבה תבצע, על חשבונה, פנייה יוזמה למבוטחיה ייצוגי השואה המקבלים רגטת בריאות מטרמיה בעלי הכאות הפוסטנציאלית (ולעיל ולהלן גם: "המבוטחים"). פנייה זו תבוצע באמצעות דיוור ישיר שתערך המשיבה וכן באמצעות פרטומים שונים, בהתאם להסדר הפשרה.
6. הפנייה תבצע למבוטחי המשיבה ייצוגי שואה המקבלים רגטת בריאות מטרמיה בעלי זכאות פוסטנציאלית, בהתאם לתנאים המצויים בידי המשיבה ואשר ננקבו בידיה מהלשכה לסיציים.
7. במסגרת הפנייה, המשיבה תיידע את המבוטחים בדבר זכותם לפנות למשיבה לשם בדיקת זכאותם לקבלת החזר עבור כספיים ששולמו על ידם למשיבה עבור השתתפות עצמית לתרופות ועבור השתתפות עצמית לטיפולים רפואיים בגין מחלת מוכרת.
8. מבוטחים אלה יורשיהם של מבוטחים אלה זכאים לפנות למשיבה לבדיקת זכאותם להחזר על פי הטכס הפשרה.
9. המשיבה תיערך לקליטת הפניות ולבדיקתן. לאחר קבלת פניית המבוטח בעל הזכאות הפוסטנציאלית או פניית היורשים לבדיקת הזכאות לקבלת החזר כספי - תיערך על ידי המשיבה בדיקה פרטנית.
10. החזר כספי בגין תשלומים ששילם המבוטח בגין השתתפות עצמית לתרופות ובגין השתתפות עצמית לטיפולים רפואיים בגין המחלות המוכרות יינתן אך ורק לייצוגי שואה זכאים אשר נקבעה להם זכות לריפוי בהתאם לאישור על מחלות מוכרות מאת הלשכה לסיציים ו/או רשויות הפיצויים ברגמניה. המצאת אישור זה תימסר תמאי בלעדיו אין לקבלת החזר כספי על ידי המשיבה.
11. סכום ההחזר הכספי יחושב בהתאם לנוכח דמי ההשתתפות העצמית ששולמו במועד למשיבה על ידי המבוטח בגין תרופות וכן בגין דמי השתתפות עצמית ששולמו לטיפולים רפואיים למחלות המוכרות, זאת כאמור בהתאם לתנאים האישיים של המבוטח המצויים בידי המשיבה ואם שיומצאו כאמור, כשהוא משוערך ליום הצריכה (צמוד למדד המחירים לצרכן הידוע במועד ביצוע ההחזר).
12. למבוטחים הזכאים המיטם, ובכללם מי שהיו בחיים ביום 22.3.16 או יורשיהם, יינתן החזר כספי בגין תשלומים ששולמו על ידם בגין השתתפות עצמית למחלות מוכרות ובגין השתתפות עצמית לטיפולים רפואיים, וזאת החל מיום 1.7.1990 ואילך ועד למועד הצגת הבקשות.
13. ליוצגים של המבוטחים שלא היו בחיים ביום 22.3.2016, יינתן החזר כספי בגין תשלומים ששולמו על ידי מורשיהם בגין השתתפות עצמית למחלות מוכרות ובגין השתתפות עצמית לטיפולים רפואיים לאחר 1.3.2003 ועד למועד הפסירה.
14. פנייה להחזר אשר מתקבל אצל המשיבה לאחר חום 24 חודשים ממועד פרסום המודעה על אישור הסדר הפשרה בעיתונים, תיבדק אך ורק לגבי קבלת פטור ממועד קבלת הפנייה ואילך ולא זכאות להחזר בגין התקופה שקדמה לפנייה.
15. כאמור, ביום 13.3.16 ניתן תוקף של פסק דין ע"י בית הדין הנכבד להסדר הפשרה המחוקק שהוגש לבית הדין ביום 6.3.16.
16. להווה ידוע כי אישור הסדר הפשרה ומתן תוקף של פסק דין ע"י בית הדין הנכבד מהווה מעשה בית דין לכבי כל הנמנים עם חברי הקבוצה בקשר עם כל תביעה האם טענה ו/או דרישה ו/או זכות ו/או עילה הכוללות בכתבי הטענות מטעם המבקשות כנגד המשיבה.
17. המבקשות מיוצגת על ידי עוה"ד עמנואל סולמונט, מר"ח חסן שוקרי 24, חיפה 33105, טל': 04-8627819, פקס': 04-8621257; המשיבה מיוצגת על ידי עוה"ד אמיר דולב משרד עו"ד כרגרזון ששות', דרך מנחם בגין 11, רמת גן 5268104, טל': 03-7566900, פקס': 03-7566900.
18. הסדר הפשרה עומד לעיון חברי הקבוצה במוכרות בית הדין האזורי לעבודה בחיפה, וכן אצל ביכ המבקשות וביכ המשיבה ככתובתם כאמור לעיל, כתיאום מראש.
19. הסכס המלא של הסדר הפשרה הוא המחייב. בכל מקרה של סתירה בין הוראות הסדר הפשרה לבין האמור במודעה זו, יקבע הוראות הסדר הפשרה.
20. תשן הודעה זו אשר על-ידי בית הדין הנכבד והיא מתפרסמת על פי החלטתו.

אמיר דולב, עו"ד
ביכ המשיבה

עמנואל סולמונט, עו"ד
ביכ המבקשות

תגובת ד"ר נאוה אפל דנון היועצת המשפטית של עמותת יש להסדר הפשרה

הערות להסדר הפשרה עם שירותי בריאות כללית:

1. ההחזר הכספי יהיה לניצולי שואה המבוטחים אצל הכללית אשר מקבלים רנטת בריאות מגרמניה וגם ליורשיהם – שהיו זכאים לפטור מדמי השתתפות עצמית עבור טיפולים רפואיים ותרופות ואגרות שונות בגין מחלות שהוכרו להם עקב רדיפות הנאצים והכללית גבתה מהם תשלומים. אישור על מחלות מוכרות מהרשות לניצולי השואה או מהרשות הגרמנית הוא תנאי בלעדי לקבלת ההחזר.
  2. הכללית תפנה לניצולים אלה באמצעות דיוור ישיר ופרסומים שונים בהתאם לנתונים שהתקבלו מהלשכה לניצולי שואה.
  3. הכללית תקבל קודם את פניית המבוטח ואחר כך תבדוק אותה. הפנייה לכללית תוגש תוך שנתיים ממועד פרסום המודעה על הסדר הפשרה.
  4. מאחר והפשרה אושרה ב 13.3.2016 יש לבדוק אצל עורכי הדין מתי היא פורסמה, כי לפי זה יוצא שכבר עברה שנה ונותרה רק שנה אחת. זאת ועוד: בהסדר הפשרה לא נאמר מתי הכללית תפנה לניצולים. אם תהיה פנייה מאוחרת לניצולים יעברו השנתיים בהם צריך להגיש את הפנייה לכללית בהתאם לסעיף 12.
  5. סעיף 11 קובע הסדרים שונים למי שהיו בחיים ב 22.3.2010 ולמי שלא היו וליורשיהם.
  6. ההחזר יהיה צמוד למדד והוא יהיה החל מ 1.7.1999 אם הבקשה הוגשה בזמן.
- כדאי לפנות לעורכי הדין או למזכירות בית הדין האזורי לעבודה בחיפה לקבל את הנוסח המלא של הסדר הפשרה כי רק הוא מחייב ולא הפרסום בעיתון.**

ייעוץ וייצוג משפטי לניצולי שואה

מדינת ישראל
משרד המשפטים

היגיון ופיקוח
השירות לנאצי הנאצי
השירות לנאצי הנאצי

ייעוץ
וייצוג
משפטי
לניצולי
שואה

השירות
מוענק
ללא עלות
כספית

מרץ 2017

בשנת 2016 פנו אל הסיוע המשפטי קרוב ל-4,000 ניצולים בבקשה לייעוץ ולייצוג בהליכים משפטיים. מדובר בעליה של כ-20% לעומת שנת 2015. הגידול נובע בין השאר מפעולות יידוע והנגשה שנעשו ע"י הסיוע המשפטי, וכן מתיקוני חקיקה שנחקקו במהלך שנת 2016 כאשר הסיוע המשפטי נטל חלק פעיל בהליכי החקיקה.

תיקוני החקיקה כללו סמכות להגשת תביעות להשבת שחר טרחה עודף שנגבה מהניצולים ע"י עורכי הדין והמטפלים שייצגו אותם. בעקבות התיקון פעל הסיוע המשפטי בתיקים רבים והצליח להשיב מאות אלפי שקלים לניצולים בשנים 2015 – 2016.

בעקבות הייצוג שניתן לניצולים ע"י הסיוע המשפטי מול הרשות לזכויות ניצולי השואה, זכו חלקם בהכרה בהיותם נרדפים בתקופת השואה ולקבלת קצבה או מענק בהתאם לדין. ניצולים רבים זכו גם בהכרה במחלות ונכויות נוספות שהוכח הקשר הסיבתי ביניהן לבין הנרדפות בתקופת השואה. כתוצאה מכך זכו הניצולים להגדלת הקצבה הניתנת להם ולהשתתפות בתשלום עבור תרופות ועזרים רפואיים.

ועדת שני קבעה כידוע את המחלות שיש להן קשר סיבתי לאירועי השואה. הסיוע המשפטי מסייע לניצולים להשיג מסמכים הנדרשים להוכחת המחלות בהתאם לתנאי ועדת שני וכן מסייע בהשגת הכרה במחלות שלא הוכרו ע"י הוועדה.

מוקד הסיוע המשפטי
1-700-70-60-44 (שלוחה 4)

שעות פעילות המוקד הטלפוני 08:00-16:00
קבלת קהל: בימים א, ב, ג, ה, ו, בין השעות 08:30-12:30
ביום ג' גם בין השעות 15:00-17:00
בימי רביעי לא מתקיימת קבלת קהל

משולחנה של שרי ורדי, עו"ד
ממונה משפטית ארצית ניצולי שואה
הסיוע המשפטי
משרד המשפטים

זהו סיפורה של עמליה רייס, ניצולת שואה בת 86 שעלתה לישראל לאחר שנת 1953 ואף על פי כן הוכרה כניצולת שואה בעזרת הסיוע המשפטי במשרד המשפטים.

עמליה נולדה בשנת 1931 בברלין, גרמניה.

בין השנים 1934-1937 נדדה עם אימה ברחבי גרמניה עד אשר הצליח אביה להעבירן לאנגליה. כל אותה העת התכתבו אביה ואימה, באסופת מכתבים שנמצאת במוזיאון "יד ושם". כל בני משפחתה של עמליה נרצחו בשואה.

בשנת 1949 הגיעה ארצה למשך שנה במסגרת תוכנית מדריכי תנועת "הבונים" בבית ברל. בעת שהותה בארץ הכירה את בעלה שלימים גויס לצבא הבריטי, והזוג נאלץ לחזור לאנגליה. בשנת 1957 עלתה עמליה עם בעלה לארץ.

תביעתה להכרה בה כניצולת שואה נדחתה ע"י הרשות לזכויות ניצולי השואה משום שעלתה לארץ לאחר אוקטובר 1953- השנה הנקבעה בחוק להכרה בעולים כניצולי שואה.

בעזרת הסיוע המשפטי שבמשרד המשפטים, הוכרה עמליה כניצולת שואה.

הסיוע המשפטי במשרד המשפטים מעניק, בחינם, ייעוץ וסיוע משפטי לניצולי שואה שלא מוכרים ככאלה, במטרה שימצו את זכויותיהם ויקבלו את מלוא התמיכה שמגיעה להם

ברכות לד"ר לאה קנטי

יו"ר סניף עמותת יש אשדוד עם קבלתה את מגן שר הבריאות על התנדבות וסיוע למערכת הבריאות

ד"ר לאה קנטי

בהערכה ובהוקרה
הנהלת משרד הבריאות

מרץ 2017

מי מכיר מי יודע?

בחברת הקודמת של עמותת יש הושק מדור "**מי מכיר, מי יודע?**" מטרתו לאפשר לחברות ולחברים בעמותה לאתר חברות וחברים שהקשר עמם אבד במשך השנים ואולי ללמוד מה עלה בגורלם.

בחיפוש הראשון ביקשה רלי רובינזון מחיפה לאתר את חברתה יהודית דויטשמן ששירתה אתה בצה"ל. גם יהודית דויטשמן הייתה ילדה ניצולת שואה מפולין ולאחר עלייתה לארץ גדלה אצל בני משפחתה בקיבוץ גן שמואל. חברת עמותת יש התקשרה לרלי וסיפרה לה על היכרותה עם יהודית דויטשמן. כך הביאה לידיעתה של רלי כי חברתה משכבר הימים הלכה בינתיים לעולמה. יהיה זכרה ברוך.

חברות וחברים מוזמנים לנסח פנייה של חיפוש/איתור על חברה/ שהקשר עמו/ה אבד ולהעביר אותה למערכת יש, אפשר גם באמצעות הסניף המקומי של עמותת יש. הפנייה תפורסם במדור "מי מכיר, מי יודע?".

הרי אנו, הילדים השורדים, ממשיכים לחפש.....

ספרים על המדף

"הסוד של פלוריאן"

לפלוריאן יש סוד. הסוד הוא אווה היהודייה, ילדה קטנה שמשפחתו מחביאה בביתה בזמן מלחמת העולם השנייה. פלוריאן אוהב לבלות עם חברים, אבל עכשיו עליו להישאר יותר בבית.

ימי המלחמה קשים ומפחידים, ופלוריאן נאלץ להתמודד עם ריחוק מחבריו ומחברתו קמילה, אך אט-אט נרקם קשר מיוחד ויוצא דופן בינו לבין אווה. פלוריאן משמש לה מעין אח גדול, והיא בדרכה התמימה מלמדת אותו שיעור חשוב לחיים: לאהוב ולהגן.

הסוד של פלוריאן הוא ספר פורץ דרך שכתבה סופרת ניצולת שואה, המציג את חוויית המלחמה מנקודת מבט של ילד פולני במשפחה נוצרית; סיפור על אומץ והצלה ועל הקשרים המיוחדים שעשויים לפרוח דווקא במקומות החשוכים ביותר.

חווה ניסימוב, ניצולת שואה שהוסתרה בילדותה בבית של משפחה פולנית. הבחירה לכתוב את הספר מנקודת מבט של הילד הפולני אינה מובנת מאליה (ספרה הקודם "קליידוסקופ" נכתב מנקודת מבטה של ילדה יהודיה). התיאורים המינימליסטיים מצליחים לצייר תמונה מורכבת של החיים בתקופה קשה זו.

חווה ניסימוב, משוררת וסופרת, מציגה שוב בסגנונה הייחודי – ישיר אך פיוטי – את עולמם הפנימי. המאירת מריאנה רסקין, שזה לה ספרה הראשון, מוסיפה פרשנות ויזואלית מרגשת לסיפור ומתאים לגילאי 9-12.

"מבצע סבא"

אברהם מורדכי, ניצול שואה יליד האי היווני זקינטוס, גדל בקיבוץ כפר גלעדי והיום הוא סבא, מגיש לנו ספר מרגש על חבורה סודית של ילדים להם סיפר על חייו בעיר קורפו במלחמת העולם השניה ועל פיצויים ששילמו לו הגרמנים ומעולם לא הגיעו לידיהם. חבורת הילדים נחלצת לעזרתו והעלילה מסתבכת.....

**קראו ובוודאי תוילו דמעה.
הספר סוחף ומרגש וחודר לנפש.
לא תניחו אותו מידכם.**

שיח הדורות בשירה / אגני משעול
מתוך ביקור בית הוצאת הקיבוץ המאוחד 2009

*

אתם חושבים שאני כבר ישנה
אבל מהחדר הסודי אני שומעת
את הרמי מההול.
בין השתיקות ומשק הקלפים
אתם שוב מדברים על הלגר
על אלה שהיו בלגר
על אלה שלא היו בלגר
על אלה שחזרו מהלגר
שמדברים על האלה
שלא חזרו
מהלגר

*

על אחותי שעלתה בעשן
השמימה
אני יודעת רק שני דברים:
את שמה
ואת חיי תחתיה

*

לילה לילה אתם פורשם סדין לבן
ונכנעים
מנורה אחת מאירה על שניכם
אבל כל אחד מקפיד מאוד על הצד שלו
על השדה שלך ונטולין
ומכשיר אינהלציה
על השדה שלך אנצקלופדית כיס
מלון גרוס הונגרי – עברי
ותהילים שבין דפיו תמונת הוריך
הנודדים מפרק לפרק ראשך נח על הר של כרים
שפסגתו היא כרית קטנה פרחונית
ואילו את מסתפקת בשתים
כשכבה האור אתם מפנים גב אל גב,
מתעטפים בפוך האוזים שהבאתם באניה
מטרנסילבניה

רשימת חברי הוועד המנהל ובעלי התפקידים

email	מיקוד	כתובת	פקס	טלפון נייד	טלפון	שם	תפקיד
yeshcohs@smile.net.il	6527622	גא' להתקשר לקבוע פגישה רח' יהודה הלוי 143, תל אביב ת.ד. 51426, תל אביב	153-3-5602979	במשד' ימי 08.00 - 13.00 א"י, א"י 12:00 - 17:00	03-5602979	צפיר דיק	משרד ארצי - מדכירה
ymf@yivn012.net.il	93870	האדמומ מרז"ן 13/9, ירושלים	02-651121	050-8573136	02-6514101	מרים גרייבר	יו"ר ארצית
lobeluzi@gmail.com	52381	ירושלים 5, רמת גן	03-6772583	054-7380785	077-3441389	רחל כץ	סגן יו"ר רכזת סניפים
lobeluzi@gmail.com	3448627	צפרי-רים 24, חיפה	04-8107859	054-7562211	04-7107859	עוזי לובל	סגן יו"ר אירועים
kochalsh@netvision.net.il	52233	נתום 16, רמת גן	073-7367432	054-6609863	03-6744731	שלמה קחול	גזבר
navadanon@walla.com	69373	אבא קובנר 5, תל-אביב	03-6994201	052-3283692	03-6994201	ד"ר נאוה אפל דנון	יועצת משפטית
mgmeshu@zahav.net.il	76286	גודרון 43 א, רחובות	08-9467189	052-3555329	08-9467189	מיכל משלים	יועצת נכספים
gshaike@gmail.com	78617	שד' ירושלים 86/9, אשקלון	15386737647	050-9728830	08-6737647	שייקה גוראל	ר"ח
irachiodes@hotmail.com	52511	ז'בוטינסקי 45, רמת-גן	03-7512450	052-3686445	03-7512450	ירוחם צ'וקליה	יו"ר ועדת ביקורת
Listek.fam@gmail.com	62497	יהושע בן נון 70, תל אביב	03-6056064	054-5892095	03-6056064	חיים ליסטק	סגן יו"ר ועדת ביקורת
dorka@bezeqint.net	47261	בן חיים 8/12, רמת השרון	03-5491335	052-2744719	03-5491335	עודד אמרנט	יו"ר ועדת תרומות
Fridel193@gmail.com	79805	רח התיטה 102, כפר אחים	אי	053-2305818	08-8601429	אלי פרידמן	יו"ר ועד אינטרנט ומחשבים
Brappa5@gmail.com	52537	גן בעיר, ד"ר כהן 12, רמת גן	03-5242083	054-7662131	03-5015714	בתיה רפפורט	יו"ר ועדת רווחה ואמות חיים
hajf-hu@walla.co.il	34558	הפלחה 9, חיפה	אי	050-7303401	04-8246988	מיכאל קלמנוביץ	יו"ר ועדת מיצוי זכויות
yseiburg@netvision.net.il	76247	ממחה ונחל 58, רחובות	08-9468524	054-4779930	08-9468524	ישישכר אלזבורג	חבר כבוד
mog@bezeqint.net	7406510	רחוב השריפון 13, נס ציונה	08-9404415	052-6905506	089404415	משה גרינפלד	מפיק לאסיפה הכללית 2016
יו"ר סניפים							
gshaike@gmail.com	78617	שד' ירושלים 86/9, אשקלון	15386737647	050-9728830	08-6737647	שייקה גוראל	אשקלון
lea@canetti.biz	77440	רוגוזין 51/15, אשדוד	08-8667659	050-5719143	08-8557236	לאה קנטי	אשדוד
Slash176@gmail.com	7640719	לב אבות סירקין 2/330, רחובות	אי	052-4458641	08-9344830	עזריאל סילשי	השפלה / רחובות
morana4857@gmail.com	3837304	מהר"ל 4, ת.ד. 27161, חדרה	04-6222938	058-4281039	04-6335984	מרים דודסון	חדרה
naomikornberg@gmail.com	58385	ביאליק 102, תולין	077-5150234	054-6312844	03-5050234	נעמי קורנברג	חולון / בת ים
lobeluzi@gmail.com	3448627	צפרי-רים 24, חיפה	04-8248001	054-7562211	04-8107859	עוזי לובל	חיפה הצפון
		אחרון אשכול 108/25, רמת ג		054-8439763	08-9761910	טרה הרשקוביץ	ירושלים
	44444	הגצל 30/8, כפר סבא	אי	054-5798573	09-7653521	שמואל כספי	כפר סבא
	44201	רוטשילד 78/16, כפר סבא	אי	052-4594553	09-7670238	אשר רייכטר	אמאית / מודעות על אירועים
			03-5602979			לשאלות נא להתקשר למשרד הראשי בטלפון	פנת תקווה
	5238	ירושלים 5, רמת גן	03-6772583	054-7380875	077-3441389	רחל כץ	רמת גן / גבעתיים
	47261	בן חיים 8/12, רמת השרון	03-5491335	052-2744719	03-5491335	עודד אמרנט	רמת השרון / הרצליה
dorka@bezeqint.net	52381	ירושלים 5, רמת גן	03-6772583	054-7380785	077-3441389	רחל כץ (זמנית)	תל אביב
			03-5602979			לשאלות נא להתקשר למשרד הראשי בטלפון	באר שבע / קיבוצים
							מושב'ים

